

МЯСТОТО НА БЪЛГАРИЯ В ТЪРГОВСКО- ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ КИТАЙ И СТРАНИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА

Теодора Пенева

Българска академия на науките

BULGARIA'S PLACE IN TRADE AND INVESTMENT RELATIONS BETWEEN CHINA AND THE COUNTRIES OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Teodora Peneva¹

Bulgarian Academy of Sciences

Abstract: Since the launch of the 16 + 1 initiative in 2012, economic exchanges between China and the countries from Central and Eastern Europe have been significantly strengthened. What is the balance after this period and do the participants in this initiative and especially Bulgaria achieve their goals? The article analyzes the trade and investment flows between China and the countries of Central and Eastern Europe, focusing on Bulgaria and outlining the characteristics and specifics of the situation in our country compared to other participants in the initiative.

Keywords: trade; trade policy; investment; trade deficit

1. Увод

За последните 20 години до 2020 г., стокооборотът между Китай и страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) се увеличава значително, като нараства и делът на региона в общия дял на търговията на Китай с континента Европа. При по-висока начална стойност на вноса от Китай, нарастващите търговски потоци довеждат до по-голям дефицит на стра-

¹ *Teodora Peneva is a Senior Assistant Professor at the Economic Research Institute at the Bulgarian Academy of Sciences. Email: teodorapeneva@hotmail.com*

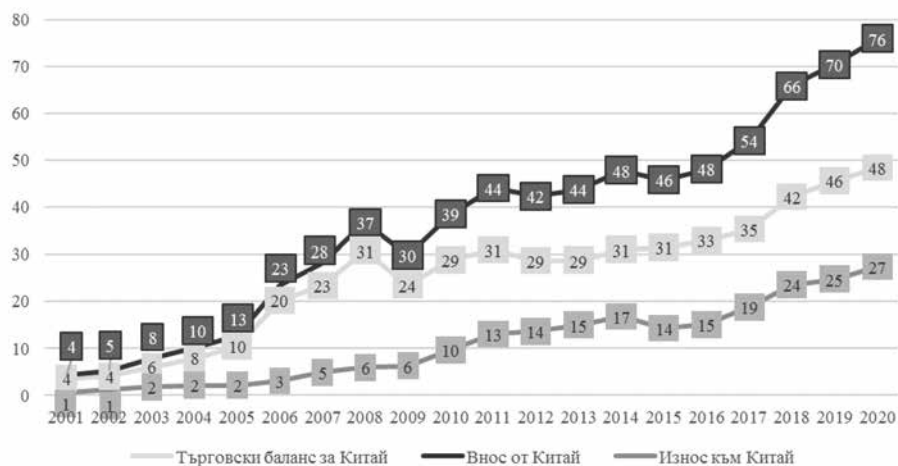
ните от ЦИЕ. Променя се и структурата на стокооборота с увеличаване на дела на стоки с добавена стойност от Китай и от част от страните в региона, както и на стойността на износа на суровини за Китай. Същевременно след стартирането на инициативата „16+1“ се засилва значително инвестиционният поток от Китай към страните от ЦИЕ и изграждането на нови инфраструктурни обекти и проекти в сферата на енергетиката и производството.

Целта на настоящата статия е да представи търговските и инвестиционните потоци от Китай към страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) и конкретно на двустранните отношения между България и Китай. Статията цели да даде ясна представа за мястото на България в икономическите взаимоотношения на страните в инициативата „16+1“ и с това да бъде основа за по-конкретна и целенасочена политика на двете страни.

2. Търговски взаимоотношения

Търговският обмен между Китай и страните от ЦИЕ нараства значително през последните години след 2012 г. и достига годишен внос от близо 76 млрд. щ.д. от Китай през 2020 г. и износ от едва 27 млрд. щ.д. Търговията нараства с по-бърз темп след 2016 г., като вносът от Китай изпреварва темпа на нарастване на износа, и с това се увеличава и дефицитът на региона като допълнителен ефект от цялата платформа „16+1“ въпреки определените различия за всяка страна.

Фигура 1. Търговски баланс на страните от ЦИЕ с Китай, млрд. щ. д.

Източник: ИТС, БАН, ЦИЕ включва 17-те страни от платформата

Като особености на търговските отношения за всяка страна от региона с Китай може да се отбележат следните аспекти (Liu Z., Ladjevac I. 2019): **1) Липса на търговска зависимост от Китай.** Вносът и износът заемат малък дял от общите внос и износ на всяка страна и индексът на търговска интеграция на Браун варира между 0.02 (Литва 2010, Черна гора 2011) и 0.44 (Албания 2013), което е под единица (<1). **2) Конкурентна и допълваща се търговия,** особено при производствените стоки, които в страните с развита индустриална база (Полша, Унгария, Чехия, Словакия, Румъния) са част от глобалните стойностни вериги с внос на основни части, машини и изделия от Китай, преработени, асемблирани и изнесени за пазарите в Западна Европа (Германия, Франция).

2.1. Внос от Китай в ЦИЕ

Сред най-ясните тенденции на развитие на вноса са: **1) нарастване на дела на вноса от Китай** на почти всички страни в периода 2013 – 2020 сравнено с 2005 – 2012 (с изключение на Хърватска, Румъния и Унгария), **2) неколкостранно увеличение на годишните стойности на вноса,** между два пъти до над 10 пъти, (с изключение на Хърватска и балтийските републики); **3) изменения в структурата на вноса** от Китай, с увеличен дял на технологичните продукти и тези с по-висока добавена стойност.

Таблица 1. Внос в ЦИЕ от Китай

	Стойност на вноса от Китай, млрд. щ. д.						Дял от общия внос, %	
	2005 – 2012	2013 – 2020	2005	2010	2015	2020	2005 – 2012	2013 – 2020
Полша	62,52	145,85	2,60	9,44	14,35	26,74	4,7%	8,2%
Чехия	39,80	78,45	1,67	7,12	8,23	13,74	4,2%	6,1%
Унгария	41,30	48,50	2,49	6,52	5,20	7,40	5,8%	5,8%
Словакия	12,62	22,78	0,31	1,96	2,80	3,03	2,6%	3,4%
Гърция	26,42	41,42	1,94	3,96	3,66	7,04	4,8%	9,1%
Румъния	24,08	30,67	1,37	3,00	3,19	5,13	4,7%	4,6%
Словения	7,78	22,38	0,27	1,39	2,09	3,45	3,6%	8,8%
България	7,49	10,10	0,44	0,66	1,04	1,55	3,4%	3,7%
Хърватска	10,04	9,86	0,57	1,34	0,99	1,57	5,5%	5,1%
Литва	7,38	12,70	0,36	0,98	1,21	1,81	3,8%	4,8%

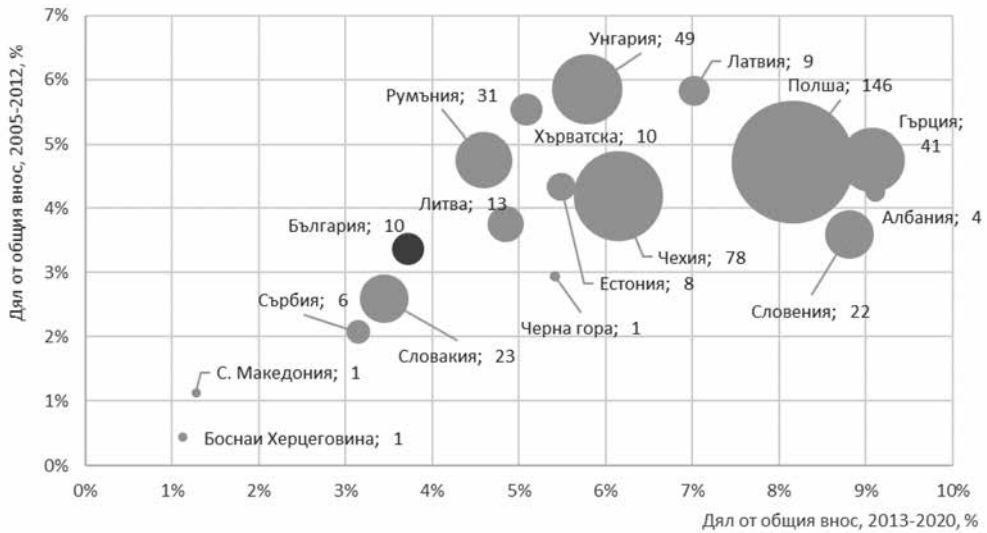
Латвия	6,01	9,23	0,28	0,79	1,02	1,05	5,8%	7,0%
Естония	5,34	7,98	0,31	0,68	0,95	0,86	4,3%	5,5%
Сърбия	2,62	5,63	-	0,35	0,42	1,62	2,1%	3,1%
Албания	1,47	3,81	0,08	0,20	0,43	0,57	4,3%	9,1%
Черна гора	0,52	1,02	-	0,07	0,13	0,11	2,9%	5,4%
Босна & Херцеговина	0,33	0,92	0,02	0,04	0,06	0,12	0,4%	1,1%
С. Македония	0,49	0,79	0,02	0,05	0,09	0,16	1,1%	1,3%
Всички 17	256	452	12,73	38,55	45,86	75,95	4,4%	6,2%

Източник: ИТС, БАН

Обемът на вноса от Китай за осемте години от 2013 до 2020 г. е представен на **фиг. 2** за всяка страна като размер на кръга, със стойност в млрд. щ.д., а местоположението на кръга надясно по хоризонталната ос представя дела на вноса от Китай в общия внос на дадената страна в периода след инициативата „16+1“. Местоположението на кръга по вертикалната ос нагоре представлява същия дял в 8-годишен период до 2012 г. Вижда се ясно, че страните, които са увеличили значително дела на вноса си от Китай, са Полша, Гърция, Албания, Словения, Чехия, разположени вдясно от пунктираната наклонена линия, докато България, Румъния, Хърватска, Унгария, Сърбия и С. Македония са запазили сравнително стабилен дял.

Продуктовите категории, в които е концентриран вносът от Китай, са машини и електронни компоненти. Делът на продуктови категории като облекло и обувки от Китай спада значително от общия внос на същите продукти в региона. Нараства относителният дял на първите три най-големи по стойност групи. В тези категории най-голям принос имат страните от Вишеградската четворка, а в частност Полша формира дори 32% от целия внос на Китай в региона в последните 8 години. За страните от тази група е характерна експортна зависимост към Германия, а стокооборотът с Китай се повишава и за да задоволи нарасналото търсене на производствения сектор в тези страни.

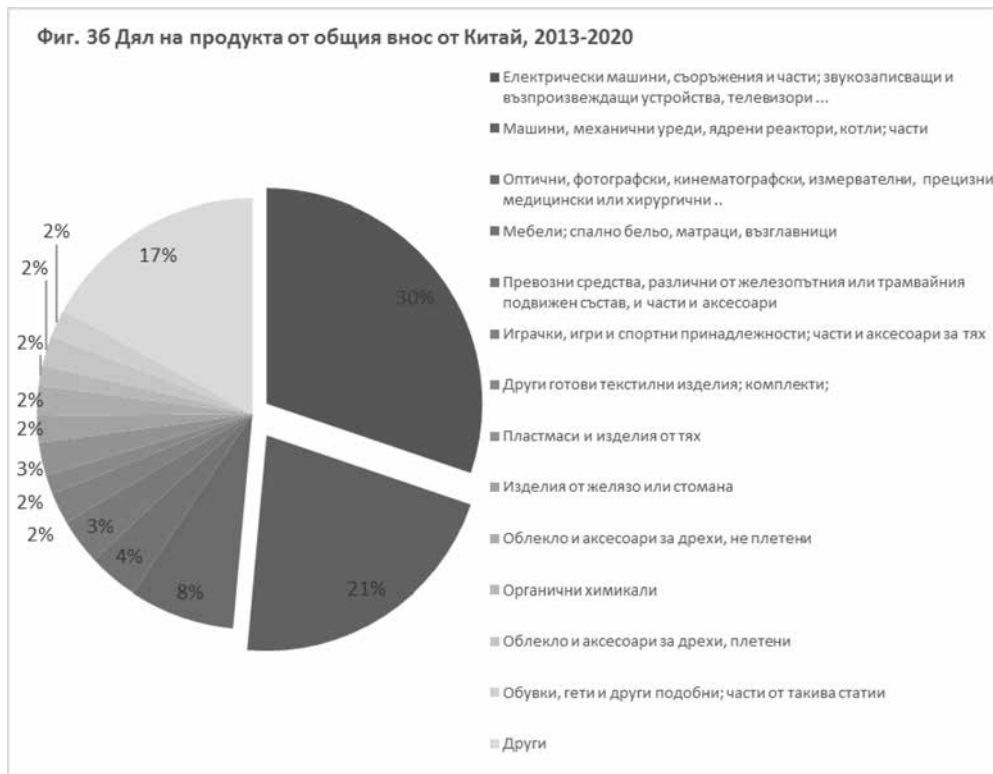
Фигура 2: Внос от Китай, 2013–2020, 452 млрд. щ. д.

Източник: ИТС, БАН

Фигура 3а и 3б: Дял на вноса от Китай в ЦИЕ по продуктови категории, %

Източник: ИТС, БАН

2.2. Износ от ЦИЕ към Китай

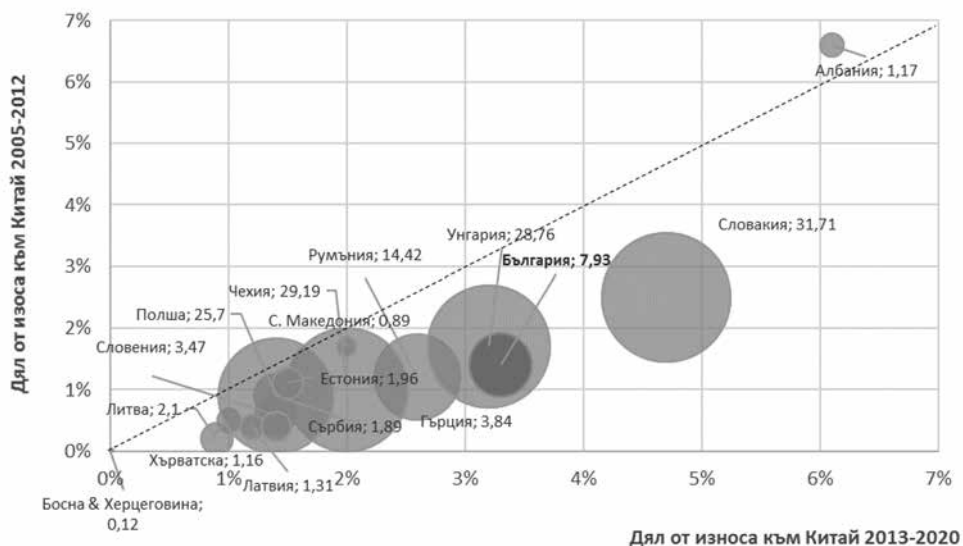
Въпреки нарастващия дефицит страните успяват да извоят и своя ръст в износа. Износът към Китай от страните от ЦИЕ нараства значително след 2012 г., над два пъти, като характерен принос за това имат както страни от Вишеградската четворка с високата си индустриализация, така и балканските страни с увеличавения износ на суровини. Технологичното ниво на фирмите в седемнадесетте страни от инициативата често е по-ниско от това на китайските им конкуренти. От Китай пристигат стоки с висока добавена стойност, както и такива с ниска, но износът на южните страни от ЦИЕ се увеличава основно благодарение на активната китайска политика за внос на суровини. Словакия, Чехия, Унгария и Полша са най-големите износители към Китай и с ръст в износа от над 200 % за периода 2013 – 2020, което показва, че при тях реципрочността в търговските взаимоотношения е на по-високо ниво.

Таблица 2. Износ от ЦИЕ към Китай

	Стойност на износа към Китай, млрд. щ. д.						Дял от общия износ, %	
	2005 – 2012	2013 – 2020	2005	2010	2015	2020	2005 – 2012	2013 – 2020
Румъния	4,28	14,42	0,29	0,76	1,30	2,64	1,2%	2,6%
България	2,31	7,93	0,09	0,32	0,75	1,37	1,4%	3,3%
Гърция	1,93	3,84	0,09	0,39	0,29	0,77	0,9%	1,4%
Словения	1,16	3,47	0,06	0,18	0,29	0,51	0,6%	1,4%
Хърватска	0,51	1,16	0,04	0,05	0,11	0,14	0,5%	1,0%
Словакия	12,04	31,71	0,18	1,79	2,24	6,43	2,5%	4,7%
Чехия	10,31	29,19	0,37	1,73	2,78	5,13	1,0%	2,0%
Унгария	12,10	28,76	0,37	2,20	2,87	4,28	1,7%	3,2%
Полша	10,98	25,70	0,56	1,70	2,74	4,32	0,9%	1,4%
Литва	0,33	2,10	0,01	0,04	0,14	0,49	0,2%	0,9%
Естония	1,12	1,96	0,06	0,18	0,23	0,28	1,1%	1,5%
Латвия	0,26	1,31	0,01	0,04	0,14	0,20	0,4%	1,2%
Сърбия	0,30	1,89	-	0,06	0,13	0,50	0,4%	1,4%
Албания	0,68	1,17	0,01	0,15	0,13	0,08	6,6%	6,1%
С. Македония	0,45	0,89	0,01	0,09	0,14	0,23	1,7%	2,0%
Черна гора	0,04	0,34	-	0,00	0,02	0,06	1,1%	10,4%
Босна & Херцеговина	0,02	0,12	0,00	0,01	0,02	0,02	0,0%	0,0%
Всички 17	58,82	155,94	2,15	9,67	14,33	27,44	1,2%	2,2%

Източник: ИТС, БАН

Фигура 4. Износ към Китай, 2013 – 2020, 156 млрд. щ. д.

Източник: ИТС, БАН

Фигура 4 показва анализ за промените в дела на износа на държавите от ЦИЕ към Китай. Страните вдясно от пунктираната линия са увеличили дела си, докато тези отляво не са (Албания и Босна и Херцеговина). Словакия е реализирала най-големия износ за Китай и се е възползвала най-сериозно от инициативата, след като делът на износа за Китай е нараснал от 3% до близо 5% от общия след 2013 г. Словакия реализира над 60% от износа на превозни средства на региона за Китай в периода след 2013, а увеличеният стокооборот води до бързо намаляване на търговския дефицит. За Словакия процентът на износа на превозни средства надвишава дори 80% от целия износ за Китай, което не се приема добре от самите словаци, търсещи по-балансирана структура на износа си към Китай.

Данните за износ по продуктови категории във **фигура 5** показват най-големите три категории изнасяни за Китай продукти – продукти с висока добавена стойност – превозни средства, електрически машини и машини и механични уреди. Те съставят близо 60% от общия износ на региона. Суровините заемат близо една трета, или над 30% от останалите продукти, и конкретно руди, мед, дървесина, животински и растителни мазнини и масла и продукти – са вторите по големина категории, изнасяни към Китай. Важно е да се отбележи, че суровини се изнасят основно от страни като България, Сърбия, Полша, Албания, Черна гора и Босна и Херцеговина.

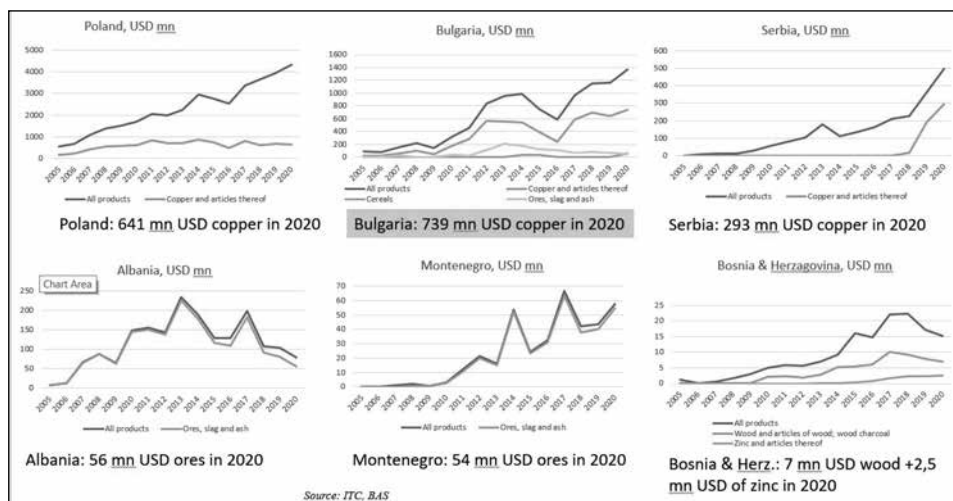
Фигура 5. Дял на вноса от Китай в ЦИЕ по продуктови категории, %

Източник: ИТС, БАН

Фигура 6 показва увеличението на суровините в 5 от общо 6 страни от региона, като на фигурите в по-тъмен цвят е линията на общия износ от страната към Китай, а под нея са линиите на суровините с най-голям износ към Китай. В Полша структурата на износа е много по-балансирана и суровините имат намаляващ дял от общия износ за Китай. В Албания и Черна гора линията на износа на руди почти изцяло съвпада с линията на общия износ за Китай. Това говори за пасивно развитие на износа, характерно също и за България, Сърбия и Босна и Херцеговина.

Фигура 6. Износ на суровини от ЦИЕ към Китай, млн. щ.д.

Източник: ИТС, БАН

Структурата на износа на показаните балкански страни включва преди всичко мед, руди, дървесина, зърно или други суровини:

- България – износ на мед на стойност 739 млн. щ.д.;
- Полша – износ на мед на стойност 641 млн. щ.д.;
- Сърбия – износ на мед на стойност 293 млн. щ.д.;
- Албания – годишен износ на руди за 56 млн. щ.д. и на мед за над 600 хил. щ.д.;
- Босна и Херцеговина – износ на цинк за 2,5 млн. щ.д. и дърво и дървени елементи за 7 млн. щ.д.

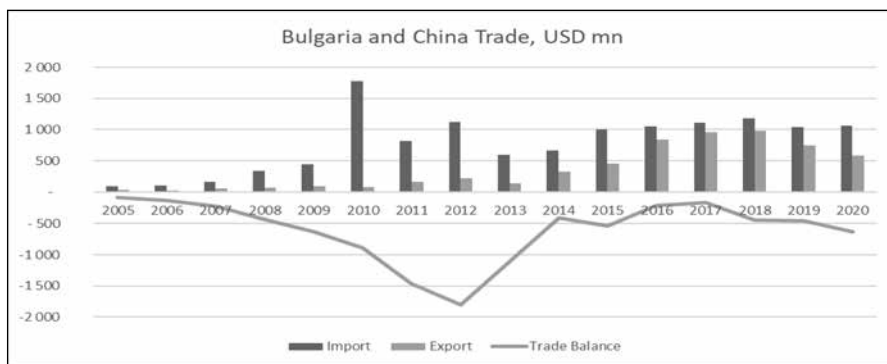
2.3. Мястото на България в търговските отношения на ЦИЕ с Китай

България е сравнително малък търговски партньор на Китай в платформата „16+1“. Общият обем на внос на годишна база е 1,55 млрд. щ.д. през 2020 г. с износ към Китай от 1,37 млрд. щ.д. същата година. Търговският дефицит е постоянен и варира в обема си през годините, според икономическия цикъл. Страната ни се нарежда на 8-о място по обем на вноса от Китай в региона, със сравнително стабилен дял на вноса от Китай, без нарастване в последните години. България следва общите тенденции в търговията на региона – увеличава търговския си дефицит с Китай и поддържа сравнително високо ниво в кризисни години, и по-ниско в

благоприятна част от икономическия цикъл. Същевременно страната ни увеличава дела на продуктите с по-висока добавена стойност от Китай и купува по-високотехнологични продукти и услуги.

България е шеста по обем на износа за Китай. За периода от 2013 до 2020 г. България сравнително бързо увеличава дела на износа за Китай в общия си износ – от 1 % на 3 %. Въпреки малкия дял на износа за Китай близо 80 % от изнесените продукти са мед, руда и други суровини, а при част от тях са налични високи коефициенти на зависимост от Китай. Това говори за много по-активна намеса на Китай за увеличаване на вноса от България и по-голяма пасивност на българската страна. Затова за страната ни е наличен потенциал за развитие на двустранните отношения и в други области в бъдеще.

Фигура 7. Внос, износ и търговски баланс на България с Китай, млн. щ. д.

Източник: ИТС, БАН

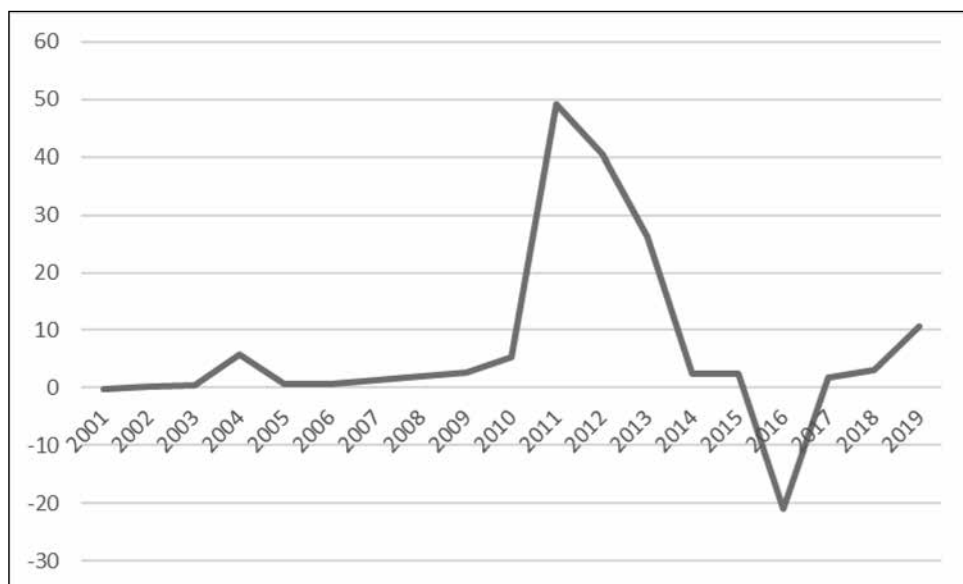
3. Инвестиционни взаимоотношения

Сред най-големите митове за китайските преки чуждестранни инвестиции е преувеличеният им размер и ефект. Особено в страните от Европейски съюз и тези от ЦИЕ. В действителност по-голямата част от китайските инвестиции са насочени към Азия (55,6 % в Хонконг) и относително малка част към ЕС и САЩ. Поради липса на обобщени данни на ниво „16+1“ може да се ползва картата на Родим груп за обем на инвестиции от Китай в региона за периода от 2000 до 2020 г. Според картата едва 10 млрд. евро са инвестирани в страните от ЦИЕ за този период, и то само за тези, които са държави – членки на ЕС, на фона на 16 млрд. в Италия, 15 млрд. във Франция, 51 млрд. във Великобритания, 24 млрд. в Германия и т. н. България е представена със скромните 400 млн. евро за последните 20

години, според данни на доклада на Родийум груп. Подходът на Родийум груп вероятно включва и проекти, изпълнени от китайски фирми, но собственост на местни предприятия или държавни. Възможно е да са включени и инвестиции, които са обявени за определена сума, но впоследствие не се реализират и остават само като намерения или частично изпълнение. В тази статия се поставя фокус на реализираните китайските инвестиции в България, без намерения.

Китайските преки чуждестранни инвестиции в България в края на 2019 г. възлизат на 117 млн. евро, което е 0,26% от общите ПЧИ в страната. Потокът от ПЧИ е силно волатилен и е трудно да се определи тенденция. След 2010 г. реално стартира инвестирането на китайски компании в България. Това съвпада с общата експанзия на китайски инвестиции в света през период, в който ПЧИ от развитите страни значително се свиват. Максималният поток през целия период е от около 40 млн. евро годишно, а през 2016 се наблюдава срив на инвестициите до деинвестиции в размер от -20 млн. евро, което отразява провала на някои инвестиционни проекти в България.

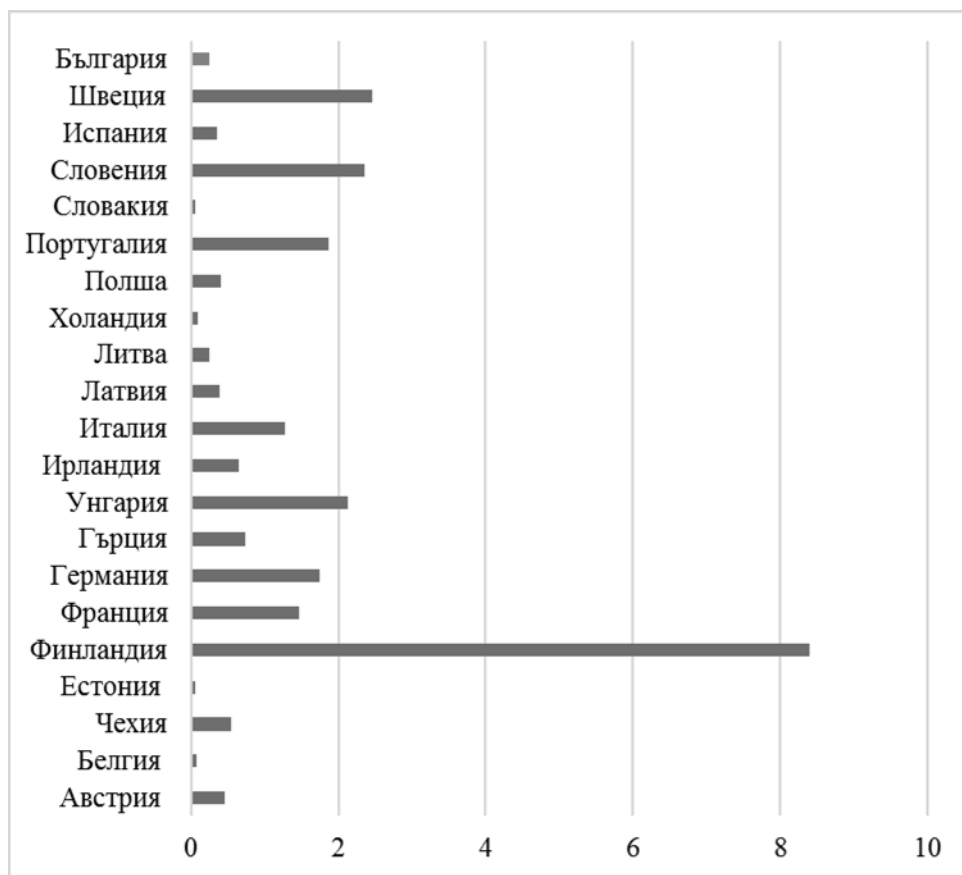
Фигура 8. Нетен поток ПЧИ от Китай в България, млн.евро

Източник: БНБ

Общият размер/запас² от ПЧИ от Китай в България остава сравнително устойчиви се движи между 97,6 млн. евро и 127,1 млн. евро годишно през последния петгодишен период до 2020 г. Относителният дял на размера на ПЧИ от Китай от общия размер на ПЧИ в България за същия период е между 0,25 % и 0,31 %. Сравнението на относителния дял на китайските ПЧИ в държавите – членки на ЕС показва, че България е една от страните с най-нисък относителен дял. Най-големият реципиент е Финландия 8,4 %, докато следващите страни имат значително по-малко ПЧИ от Китай: Швеция 2,5 %, Словения 2,4 %, Унгария 2,2 %. България заедно с Естония, Холандия и Словакия имат най-нисък относителен дял на китайски ПЧИ.

Фигура 9. Относителен дял на ПЧИ от Китай, % от общите инвестиции, 2018

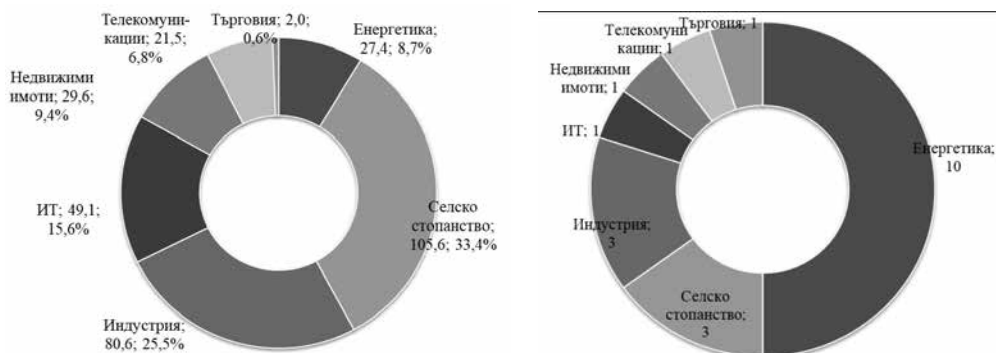

Източник: ОИСР

² БНБ статистиката за размера/запаса на ПЧИ от Китай започва от 2014 г. – недостатъчно дълъг динамичен ред.

През 2019 г. Институтът за икономически изследвания на БАН провежда емпирично изследване на китайските инвеститори в България. За изследването са открити близо 20 фирми, с общ обем на инвестициите близо 315 млн. лв. от влизането им в България до 2019 г., като анкетираните фирми представляват над 90% от общата сума. Тези инвестиции осигуряват работни места за 605 служители през 2019 г. Най-многобройни са фирмите с китайско участие в сектор „Енергетика“, наброяващи около десет, според доклад на китайското посолство в България (MOFCOM 2019). Данни от изследването посочват други три фирми в индустриалното производство (за производство на матрици за пластмасови изделия, на фураж и на автомобили), три фирми в селското стопанство, от които само две оперират в момента, и четири фирми в услугите – в телекомуникации, софтуерни продукти, търговия и недвижими имоти.

Фигура 10а и б: Отраслова структура на китайските инвестиции в България, 2005–2019, %, брой фирми, млн. лв.

Източник: китайско посолство, БАН,

*(от данни за 11 фирми с обща инвестиции от 315,7 млн. лв.)

Най-голям е дялът на инвестициите в селското стопанство, възлизащи на общо 105,6 млн. лв. за трите фирми от създаването им досега, следвани от инвестиции в индустрията с обща инвестиция от близо 80 млн. лв. в трите завода за матрици, фураж и автомобили. Инвестицията в българската софтуерна фирма е струвала близо 49 млн. лв. на китайския инвеститор, а инвестицията на Хуауей Технолоджис България през последните 15 години в България е оценена на 16 млн. щ.д. (21,5 млн. лв.). Следваща по размер е инвестицията на Уиском Инвестмънт в соларна

енергия с трите ѝ дъщерни фирми на обща стойност от близо 29 млн. лв. Инвестицията на Литекс Моторс АД, първоначално оценена на 80 млн. лв., е ревизирана на 35 млн. предвид изискуемостта на кредита и реализираните финансови загуби. Инвестицията в недвижими имоти на България Дивелъпмънт Холдингс е оценена на база последни данни за нетекущи активи на фирмата (29,6 млн. лв. през 2017 г.), със забележка, предвид големите заеми на фирмата с високи лихви, многобройни съдебни дела и големите финансови загуби.

Таблица 3. Фирми с китайско участие в България

Фирма	Сектор	Основна дейност	База	Размер на инвестицията	Китайско участие
Тиенджин Фарм Култивейшън Груп Къмпани България ЕООД	Земеделие	Отглеждане на царевица, зърно, земеделски култури	Видин	20 млн. лв. 0 работни места	100% 2011 – 2013
Хера Агро ЕООД	Земеделие	Отглеждане на царевица, зърно, земеделски култури	Първомай	70 млн. лв. 70 работни места	100% 2013 – досега
Тера Ленд ЕООД	Земеделие	Отглеждане на лозя	Лом	16млн. лв. 140 работни места/сезон	100% 2015 – досега
България Тианшинонг Фийд Ко ЕООД	Преработваща индустрия	Производство на фуражи, отглеждане на царевица	Добрич	11 млн. евро +10 млн. евро 55 работни места	100% 2012-досега
Хуауей Технолоджис България ЕООД	Телекомуникации	Телекомуникационни системи, оборудване за пренос на данни, системно инженерство	София	72 работни места, 13 млн. щ.д.	100% 2005 – досега
Уиском Инвестмънт (БГ) Ко. ЕООД	Енергетика	Производство на соларна енергия	Ихтиман Брезово Велико Търново	14 млн. евро 2 работни места 10 МВ мощности	100% 2005 – 2019
ММ Солушънс АД	ИТ	Софтуер за телефони и таблети	София	31 млн. евро 230 работни места	100% 2019 – досега

ВЕМ Юроп ООД	Индустрия	Производство на матрици за пластмасови изделия	Инд. зона Куклен/ Пловдив	4,5 млн. лв. 30 работни места	65% 2018 – досега
България Дивелъпмънт Холдингс / Лимитед/ ЕАД	Недвижими имоти	Ваканционно селище	до Елин Пелин	2 млрд. лв. (неинвестирани) До 5 работни места До 29,6 млн.лв.*	2014 – досега
Литекс Моторс АД	Индустрия	Производство на автомобили	Баховица, област Ловеч	80 млн. лв. Макс. 191 работни места/ обявен фалит	10% 2007 – 2017
Български Винопроизводители ООД	Електронна търговия	Електронна търговия и логистика	гр. София	2 млн. лв. 1 работно място	100% 2015 – досега

*Източник: БАИ, Министерство на търговията на КНР (2020), китайско посолство, меди, *последни данни за активи (2017), обработка на БАН*

Основни характеристики на тези инвестиции са нисък риск, добра възвръщаемост на инвестициите, стабилност и гъвкавост. Китайските инвеститори успяват да преодоляват местни пречки от административен, бизнес или ресурсен характер. По-голямата част от инвестициите са успешни, с реализирани печалби още в първите години на инвестицията. Фирмите успяват и да се възползват пълноценно от местните условия за бизнес развитие и част от тях взимат заеми от български банки или печелят субсидии по европейски и местни програми.

2. Заключение

Изграждането на платформата „16+1“ засилва търговските взаимоотношения и предоставя възможност стоките от Китай да достигат по-ефективно страните от центъра на ЕС. Страните от ЦИЕ представляват пазар от над 128 млн. души с повишаваща се покупателна способност. Пазар, който постепенно нараства своя дял в общата търговия на Китай с Европа (вкл. и Русия).

Желанието на страните от ЦИЕ да развият износа си към Китай не се реализира в същата степен, в която се реализира износа от Китай към ЦИЕ. Търговските дефицити с Китай растат. Не се оправдават в пълна степен и очакванията за реализация на големи инфраструктурни обекти или лесния достъп до китайски капитал. Не и за България.

Развитието на платформата „16+1“ води до по-голям стокооборот между двете страни и повече частни китайски инвестиции у нас, малки като размер и незначителни като ефект, но пък с положителен опит и за двете страни. Затова и данните показват наличието на сериозен неизползван потенциал за бъдещо развитие както на търговските, така и на инвестиционните взаимоотношения между двете страни.

Библиография

Министерство на търговията на КНР, 2020. Ръководство за чуждестранни инвестиции и сътрудничество по страни (региони): България. (Издание 2019 г.) Институт за международно търговско и икономическо сътрудничество, Министерство на търговията, Икономически и търговски офис на китайското посолство в България, Достъпен на: <http://fec.mofcom.gov.cn/article/gbdqzn/upload/baojialiya.pdf>, (февруари, 2020), свален на 14.08.2020г. [**Ministerstvo na targoviyata na KNR, 2020.** Rakovodstvo za chuzhdestranni investitsii i satrudnichestvo po strani (regioni): Bulgariya. (Izdanie 2019 g.) Institut za mezhdunarodno targovsko i ikonomichesko satrudnichestvo, Ministerstvo na targoviyata, Ikonomicheski i targovski ofis na kitayskoto posolstvo v Bulgariya. Available at: <http://fec.mofcom.gov.cn/article/gbdqzn/upload/baojialiya.pdf>, (fevruari, 2020), Accessed 14.08.2020]

Liu, Ladjevac 2019: Liu Z., Ladjevac I. “Belt and Road “Construction for Europe: Protectionism and Influence. In: The Cooperation between China and Balkan countries under the “Belt and Road” Initiative Eds. Liu Zuokui, Ivona Ladjevac, China – CEEC Think tank Book Series. P. 3 – 27.

MOFCOM. 2019. Statistical Bulletin of China’s Outward Foreign Direct Investment.

Kratz, Zenglein, Sebastian 2021: Kratz A., Zenglein M., Sebastian G. Chinese FDI in Europe: 2020 Update, Publication of Rhodium Group and MERICS.